

SAYI : S.5038
BAŞVURU NO : 2018/8869
KARAR TARİHİ : 22/05/2019

TAVSİYE KARARI

BAŞVURAN :
BAŞVURUYA KONU İDARE : BİLGİ EDİNME DEĞERLENDİRME KURULU
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
BAŞVURUNUN KONUSU : Başvuranın, 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu kapsamında, kendisi hakkında yürütülen soruşturmaya ilişkin hazırlanan raporların tarafına verilmesi talebi hakkındadır.
BAŞVURU TARİHİ : 05/07/2018

I.BAŞVURANIN İDDİA VE TALEPLERİ

1.Kurumumuza, ... T.C. kimlik numaralı ... tarafından yapılmış olan başvuruda başvuran,

1.1.) Başvuran 14/01/2015 tarihinde Batman İl Milli Eğitim Disiplin Kurulu tarafından kendisine 1 yıl kademe ilerlemesinin durdurulması cezası verildiğini, söz konusu kararın Yüksek Disiplin Kuruluna yapılan itiraz sonucu bozulduğunu; ancak bu kez de Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğünün 10/06/2015 tarihinde kınama cezası verdiğini ve Bölge İdare Mahkemesinin 02/03/2017 tarihinde dava konusu işlemi iptal ettiğini ifade etmiştir. Başvuran, haksız ve usulsüz soruşturma yaptığını iddia ettiği müfettişler hakkında 24/04/2017 tarihinde Milli Eğitim Bakanlığı Teftiş Kuruluna şikâyet dilekçesi gönderdiğini ve ilgililer hakkında gerekli işlemlerin yapılması talebinde bulunduğunu; fakat Teftiş Kurulunun başvurusunu 22/04/2018 tarihli yazı ile “*iddiaların sübuta erdirilmemesi nedeniyle*” reddettiğini; akabinde **24/04/2018 tarihinde BİMER üzerinden verilen ret cevabının gerekçeleri ve gerekçelerin dayandığı tüm belgelerin onaylı sureti talebinde bulunduğunu**, 10/05/2018 tarihli cevabi yazı ile inceleme dosyasının yerinde inceleyebileceği cevabının kendisine iletildiğini; fakat yerinde inceleme yaparken kopyasının alınmasına müsaade edilmemesi üzerine 11/05/2018 tarihinde aynı taleple yeniden başvurduğunu; 17/05/2018 tarihinde talebinin yeniden reddedildiğini belirtmiştir.

1.2.)Başvuran 17/05/2018 tarihinde idarenin söz konusu ret kararına karşı Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna itiraz ettiğini, Kurul’un 21/06/2018 tarihinde itirazını kısmen kabul ettiğini ve raporun sonuç-kanaat-teklif bölümünün erişime açılmasına karar verdiğini, öte yandan dosya içerisindeki diğer belgelerin erişime açılmasını 4982 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin (a)bendi uyarınca Kanun kapsamı dışında olduğu gerekçesiyle reddettiğini;

hâlbuki ilgili maddenin yürütülen soruşturmayla ilgili olduğunu kendisinin ise inceleme ve araştırma sonucunda etkilenen biri olarak talepte bulunduğunu; talebinin hak arama hürriyeti ile ilgili olduğunu; kaldı ki idarenin de söz konusu talebini gerekçesiz reddettiğini, Bilgi Edinme Kanununun 10. maddesi gereği talep ettiği belgelerin tarafına verilmesi gerektiğini; bunun hukuk devletinin bir gereği olduğunu, diğer taraftan ilgili Kanunun 12. maddesi gereği başvurunun reddedilmesi durumunda bu kararı gerekçesinin ve buna karşı başvuru yollarının gösterilmesi gerektiğini, iddiaların sübuta erdirilmemesi gibi bir gerekçenin mahkeme tarafından verilen idari işlemlerin iptali kararları ile çeliştiğini ifade ve iddia ederek, bilgi edinme kapsamında olan başvurusunun kabul edilerek Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulunun **2018/782 sayılı Kısmen Ret kararının iptal edilmesi talebinde bulunmaktadır**

II. İDARENİN BAŞVURUYA İLİŞKİN AÇIKLAMALARI

2. Söz konusu başvuru hakkında Kurumumuzun 17/09/2018 tarihli ve ... sayılı yazısı ile Milli Eğitim Bakanlığından ve Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu'ndan bilgi ve belge talebinde bulunulmuştur.

3) Milli Eğitim Bakanlığı Batman İl Milli Eğitim Müdürlüğünün konuya ilişkin 28/09/2018 tarih ve ... sayılı yazısı ve eklerinde özetle;

3.1. Başvuruda yer alan iddialar ile ilgili olarak, Batman İli Merkez ... İlkokulu Müdürü ... hakkında düzenlenen 19/11/2014 tarihli ve ... sayılı soruşturma raporunda; disiplin yönünden, 657 sayılı Devlet Memurları Kanununun 125/C-1 maddesine göre 1/30 oranında aylıktan kesme, 125/B-a maddesi gereğince kınama, 125/D-1 maddesi gereğince 1 yıl kademe ilerlemesinin durdurulması, cezalarının tecziyesi yönünde teklifler getirildiği,

3.2. İl Milli Eğitim Disiplin Kurulu'nun 14/01/2015 tarihli ve 2015/... sayılı kararıyla, 657 sayılı Devlet Memurluğu Kanununun 125/D-1 maddesi gereğince 1 yıl kademe ilerlemesinin durdurulması cezası ile tecziyesi uygun görülen ...'ın, 28/01/2015 tarihinde MEB Yüksek Disiplin Kuruluna itiraz ettiği, itiraz sonucunda, "ilgiliye isnat edilen fiil ve verilen cezanın orantısız olduğu kanaatine varıldığından", Yüksek Disiplin Kurulunca itirazın kabul edildiğine karar verildiği,

3.3. İtirazın kabulü gereğince, 657 sayılı Devlet Memurları Kanunun 135. maddesinde yer verilen "İtirazın kabulü halinde, disiplin amirleri kararı gözden geçirerek verilen cezayı hafifletebilirler veya tamamen kaldırabilirler." hükmü gereğince, mezkûr Kanunun 125/B maddesi gereğince kınama cezası ile tecziye edildiği,

3.4. Başvuranın, mahkemeye yaptığı başvuru sonucunda kınama cezası ile ilgili olarak mahkeme tarafından bozma kararı verilerek kınama cezasının iptal edildiği,

3.5. Yukarıda anlatılanlar bağlamında başvuranın iddiaları ile ilgili olarak, Yüksek Disiplin Kuruluna yapılan itiraz sonucunda, Kurulun ilgiliye isnat edilen fiil ve verilen cezanın orantısız olduğu kanaati ile itirazının kabul edilmesinin fiillerin sübuta ermediği anlamına gelmediği, aksine fiillerin sübuta erdiğinin kabul edildiği, sadece ceza teklifinde farklı bir kanaate varıldığı, Batman İdare Mahkemesinin yaptığı esastan değerlendirmede de verilen cezayı hukuka uygun gördüğü, diğer taraftan Gaziantep Bölge İdare Mahkemesi Üçüncü İdari Dava Dairesinin ise; idarece verilen cezanın belirlendiği kanun maddesinde yer alan alt bendin belirtilmemesi nedeniyle verilen cezaya ilişkin kararı bozduğu, bu bağlamda soruşturma dosyasının

içeriğindeki herhangi bir husus değerlendirilmeksizin verilen karara dayanılarak taraflı soruşturma yapıldığı yönünde bir değerlendirme yapıldığı yönünde bir değerlendirme yapılmasına imkân bulunmadığı,

3.6.Şikâyeteye konu iddialar ile ilgili olarak, maarif müfettişlerince hazırlanan söz konusu inceleme raporunun tahlil-münakaşa kısmında ayrıntılı olarak değerlendirme yapılarak, adı geçen iddialarının sübuta ermediği kanaatine varıldığı, iddia edildiği gibi hazırlanan raporun dayanaktan yoksun olmadığı, şikâyetçi hakkında daha önce hazırlanan soruşturma dosyasında yer alan belgeler ile birlikte bir değerlendirme yapılarak kanaate varıldığı,

3.7. Konu ile ilgili olarak başvuranın talebine istinaden 09/04/2015 tarihli ve ... sayılı yazı ile maarif müfettişlerince düzenlenen 19/11/2014 tarihli ve ... sayılı soruşturma raporunun başvuranı ilgilendiren kısımlarının başvuru sahibine verildiği,

3.8.Konu ile ilgili olarak başvuranın inceleme raporu ve eklerini müdürlük maarif müfettişleri bürosunda incelenmesinin uygun görüldüğünden dosyanın tamamının başvurana verilmesinin uygun görülmediği,

3.9.Ayrıca başvuranın, Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna yaptığı itiraz üzerine söz konusu Kurul kararı ile de talebinin kısmen kabul edilerek, “İtiraz sahibine talebine konu inceleme dosyasından inceleme raporunun sonuç-kanaat-teklif bölümünün erişime açılması, dosya içerisindeki diğer belgelerin ise 4982 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin a bendi uyarınca Kanun kapsamı dışında olduğu, İş bu Karara karşı 60 gün içinde idari yargıda iptal davası açılabilirliğinin taraflara bildirilmesine” karar verildiğinden, **12/04/2018 tarihli inceleme raporunun ‘Sonuç-Kanaat-Teklif’ kısmının başvuru sahibine verildiği,** Hususları belirtilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

4. 2709 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasasının;

4.1. “Dilekçe, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkı” başlıklı 74’üncü maddesinde; *“Vatandaşlar ve karşılıklılık esası gözetilmek kaydıyla Türkiye’de ikamet eden yabancılar kendileriyle veya kamu ile ilgili dilek ve şikâyetleri hakkında, yetkili makamlara ve Türkiye Büyük Millet Meclisine yazı ile başvurma hakkına sahiptir. Kendileriyle ilgili başvuruların sonucu gecikmeksizin, dilekçe sahiplerine yazılı olarak bildirilir. Herkes, bilgi edinme ve kamu denetçisine başvurma hakkına sahiptir.”*

4.2. “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlanması” başlıklı 13 üncü maddesinde; *“Temel hak ve hürriyetler, özlerine dokunulmaksızın yalnızca Anayasanın ilgili maddelerinde belirtilen sebeplere bağlı olarak ve ancak kanunla sınırlanabilir. Bu sınırlamalar, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve lâik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olamaz.”*

4.3.“Temel hak ve hürriyetlerin korunması” başlıklı 40 ıncı maddesinde; *“Anayasa ile tanınmış hak ve hürriyetleri ihlal edilen herkes, yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahiptir. Devlet, işlemlerinde, ilgili kişilerin hangi kanun yolları ve mercilere başvuracağını ve sürelerini belirtmek zorundadır.”*

5. Birleşmiş Milletler Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesinin “İfade özgürlüğü” başlıklı 19 uncu maddesinde; *“Herkes ifade özgürlüğü hakkına sahiptir; bu hak bir kimsenin ülke hudutlarıyla sınırlanmaksızın sözlü, yazılı veya basılı veya sanatsal ürün şeklinde veya kendi tercih ettiği başka bir iletişim vasıtasıyla her türlü bilgi ve düşüncüyü arama, edinme ve ulaştırma özgürlüğünü de içerir. Bu maddenin ikinci fıkrasındaki haklar özel bir ödev ve sorumlulukla kullanılır. Bu nedenle bu hak, sadece hukuken öngörülen ve aşağıdaki sebeplerle gerekli olan sınırlamalara tabi tutulabilir: a) Başkalarının haklarına ve itibarına saygı; b) Ulusal güvenliği veya kamu düzenini veya sağlık ve ahlaki koruma”*

6. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinin “Etkili başvuru hakkı” başlıklı 13 üncü maddesinde; *“Bu Sözleşme’de tanınmış olan hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkes, söz konusu ihlal resmi bir hizmetin ifası için davranan kişiler tarafından gerçekleştirilmiş olsa dahi, ulusal bir merci önünde etkili bir yola başvurma hakkına sahiptir.”*

7. 6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun: “Kurumun Görevi” başlıklı 5 inci maddesinin birinci fıkrasında *“Kurum, idarenin işleyişiyle ilgili şikâyet üzerine, idarenin her türlü eylem ve işlemleri ile tutum ve davranışlarını; insan haklarına dayalı adalet anlayışı içinde, hukuka ve hakkaniyete uygunluk yönlerinden incelemek, araştırmak ve idareye önerilerde bulunmakla görevlidir.”*

8. 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanununun:

8.1. “Amaç” başlıklı 1 inci maddesinde; *“Bu Kanunun amacı; demokratik ve şeffaf yönetimin gereği olan eşitlik, tarafsızlık ve açıklık ilkelerine uygun olarak kişilerin bilgi edinme hakkını kullanmalarına ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir.”*

8.2. “Tanımlar” başlıklı 3 üncü maddesinde; *“Bu Kanunda geçen;*

[...]

c) Bilgi: Kurum ve kuruluşların sahip oldukları kayıtlarda yer alan bu Kanun kapsamındaki her türlü veriyi,

d) Belge: Kurum ve kuruluşların sahip oldukları bu Kanun kapsamındaki yazılı, basılı veya çoğaltılmış dosya, evrak, kitap, dergi, broşür, etüt, mektup, program, talimat, kroki, plân, film, fotoğraf, teyp ve videokaseti, harita, elektronik ortamda kaydedilen her türlü bilgi, haber ve veri taşıyıcılarını,

e) Bilgi veya belgeye erişim: İstenen bilgi veya belgenin niteliğine göre, kurum ve kuruluşlarca, başvuru sahibine söz konusu bilgi veya belgenin bir kopyasının verilmesini, kopya verilmesinin mümkün olmadığı hâllerde, başvuru sahibinin bilgi veya belgenin aslını inceleyerek not almasına veya içeriğini görmesine veya işitmesine izin verilmesini, [...]. İfade eder.”

8.3. “Bilgi edinme hakkı” başlıklı 4 üncü maddesinde; *“Herkes bilgi edinme hakkına sahiptir. [...]*”

8.4. “Bilgi verme yükümlülüğü” başlıklı 5 inci maddesinde; *“Kurum ve kuruluşlar, bu Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere, gerekli idarî ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdürler. [...]*”

8.5. “Gizli bilgileri ayırarak bilgi veya belge verme” başlıklı 9 uncu maddesinde; *“İstenen*

Adres : Kavaklıdere Mah. Zeytindalı Caddesi No:4 Çankaya/ANKARA

Telefon : 0 (312) 465 22 00 Faks : 0 (312) 465 22 65

e-Posta : iletisim@ombudsman.gov.tr İnternet Adresi : www.ombudsman.gov.tr

bilgi veya belgelerde, **gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler ile açıklanabilir nitelikte olanlar birlikte bulunuyor ve bunlar birbirlerinden ayrılabilirlerse, söz konusu bilgi veya belge, gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler çıkarıldıktan sonra başvuranın bilgisine sunulur. Ayırma gerekçesi başvurana yazılı olarak bildirilir.**"

8.6. "Bilgi veya belgeye erişim" başlıklı 10 uncu maddesinde; "Kurum ve kuruluşlar, başvuru sahibine istenen belgenin onaylı bir kopyasını verirler.

Bilgi veya belgenin niteliği gereği kopyasının verilmesinin mümkün olmadığı veya kopya çıkarılmasının aslına zarar vereceği hâllerde, kurum ve kuruluşlar ilgilinin;

a) Yazılı veya basılı belgeler için, söz konusu belgenin aslını incelemesi ve not alabilmesini, [...] sağlarlar."

8.7."Başvuruların cevaplandırılması" başlıklı 12 nci maddesinde; "Kurum ve kuruluşlar, bilgi edinme başvurularıyla ilgili cevaplarını yazılı olarak veya elektronik ortamda başvuru sahibine bildirirler. Başvurunun reddedilmesi hâlinde bu kararın gerekçesi ve buna karşı başvuru yolları belirtilir."

8.8. "Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu" başlıklı 14 üncü maddesinde; "Bilgi edinme başvurusuyla ilgili yapılacak itirazlar üzerine, (...) verilen kararları incelemek ve kurum ve kuruluşlar için bilgi edinme hakkının kullanılmasına ilişkin olarak kararlar vermek üzere; Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu oluşturulmuştur. [...]"

8.9. "İdari soruşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler" başlıklı 19 uncu maddesinde; "Kurum ve kuruluşların yetkili birimlerince yürütülen idarî soruşturmalarla ilgili olup, açıklanması veya zamanından önce açıklanması hâlinde;

a) Kişilerin özel hayatına açıkça haksız müdahale sonucunu doğuracak,

b) Kişilerin veya soruşturmayı yürüten görevlilerin hayatını ya da güvenliğini tehlikeye sokacak,

c) Soruşturmanın güvenliğini tehlikeye düşürecek,

d) Gizli kalması gereken bilgi kaynağının açığa çıkmasına neden olacak veya soruşturma ile ilgili benzeri bilgi ve bilgi kaynaklarının temin edilmesini güçleştirecek,

Bilgi veya belgeler, bu Kanun kapsamı dışındadır."

8.10. "Özel hayatın gizliliği" başlıklı 21 inci maddesinde; "Kişinin izin verdiği hâller saklı kalmak üzere, özel hayatın gizliliği kapsamında, açıklanması hâlinde kişinin sağlık bilgileri ile özel ve aile hayatına, şeref ve haysiyetine, meslekî ve ekonomik değerlerine haksız müdahale oluşturacak bilgi veya belgeler, bilgi edinme hakkı kapsamı dışındadır. [...]"

9. 25445 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Bilgi Edinme Hakkı Kanununun Uygulanmasına İlişkin Esas ve Usuller Hakkında Yönetmeliğin "Bilgi verme yükümlülüğü kapsamında alınacak tedbirler" başlıklı 6 ncı maddesinde; "Kurum ve kuruluşlar, Kanunda yer alan istisnalar dışındaki her türlü bilgi veya belgeyi, Kanunda ve bu Yönetmelikte belirlenen esas ve usullere göre başvuranların yararlanmasına sunmak ve bilgi edinme başvurularını etkin, süratli ve doğru sonuçlandırmak üzere gerekli idari ve teknik tedbirleri almakla yükümlüdür. Kurum ve kuruluşlar, ellerinde mevcut olan ve bilgi edinme başvurusuna konu olabilecek bütün bilgi veya belgeleri, bilgi edinme hakkının kullanımını kolaylaştıracak şekilde tasnif ederler. Bu amaçla kurum ve kuruluşların belge kayıt, dosyalama ve arşiv düzeniyle ilgili gerekli idari ve teknik tedbirler alınır. [...]" amir hükümleri yer almaktadır.

Adres : Kavaklıdere Mah. Zeytindalı Caddesi No:4 Çankaya/ANKARA

Telefon : 0 (312) 465 22 00 Faks : 0 (312) 465 22 65

e-Posta : iletisim@ombudsman.gov.tr İnternet Adresi : www.ombudsman.gov.tr

IV. KAMU DENETÇİSİ CELİLE ÖZLEM TUNÇAK'IN KAMU BAŞDENETÇİSİ'NE ÖNERİSİ

10.Kamu Denetçisi tarafından; başvuranın, anayasal bir hak olan bilgi edinme hakkını hukuka uygun bir şekilde kullanabilmesi için, belgelere erişim talebine sadece soruşturmanın devam ettiği süre boyunca kısıtlama getirilebileceği; dolayısıyla, raporda özel hayatın gizliliğini ihlal eden bilgiler olsa bile bilgi edinme başvurusunun reddedilemeyeceği; ancak Kanunun 9 uncu maddesi hükmü doğrultusunda üçüncü kişilerin kimlik bilgileri kapatılarak belgenin başvuranın erişimine sunulması gerektiği; ayrıca, Bakanlık tarafından, bilgi ve belgelerin ancak yerinde incelenebileceğine yönelik verilen gerekçesiz karar göz önünde bulundurulduğunda, hem başvuranın bilgi edinme hakkının hukuka uygun olarak sınırlandırılmadığı hem de bilgi edinme hakkı ile kamu yararı ve üçüncü kişilerin hakları arasında hassas bir denge kurulmadığı anlaşıldığından, Kanunun ve Yönetmeliğin doğru bir şekilde uygulanması için, Bakanlık personeline gerekli eğitim hizmetlerinin sunulması hususlarında, Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna ve Milli Eğitim Bakanlığına verilmek üzere hazırlanan “Tavsiye Karar Önerisi” Kamu Başdenetçisi'ne sunulmuştur.

V. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

A. Hukuka, Hakkaniyete ve İnsan Haklarına Uygunluk Yönünden Değerlendirme

11.Başvuruya konu **uyuşmazlık**, başvuranın, hakkında yürütülen disiplin soruşturmasına istinaden soruşturmayı yürüten müfettişin tarafsız davranmadığı iddiası ve müfettişler hakkında gerekli işlemlerin yapılması talebi üzerine, Milli Eğitim Bakanlığı (Bakanlık) tarafından verilen ret cevabının ve gerekçelerinin dayandığı tüm belgelerin onaylı suretinin verilmesi talebinin kabul edilmediği, başvuranın bunun üzerine Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna (BEDK, Kurul) itiraz başvurusunda bulunduğu, Kurul'un ise talep edilen belgelerin yürütülen soruşturmayla ilgili olduğu, açıklanması halinde kişilerin özel hayatına açıkça haksız müdahale oluşturacağı gerekçesiyle 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu kapsamı dışında tutarak kısmen ret yönündeki kararının, **bilgi ve belgeye erişim hakkını ihlal edip etmediğinin tespiti noktasında toplanmaktadır.**

12.Bununla birlikte, başvuran her ne kadar sadece BEDK'nın kısmen ret kararının iptalini talep etse de; başvuranın bilgi edinme talebini karşılamadığını iddia ettiği Kurumun, Milli Eğitim Bakanlığı (Bakanlık) olması sebebiyle; başvuruya konu yapılan BEDK ile birlikte, anılan Bakanlık da Kurumumuzca re'sen başvuruya konu idare olarak belirlenmiştir.

13.**Bilgi ve belgeye erişim hakkının ihlal edilip edilmediğinin tespitinin yapılabilmesi için,** öncelikle bilgi edinme hakkının amacının iyi anlaşılması gerekmektedir. Bu bağlamda belirtilmesi gerekir ki; temel olarak devleti denetleme ve kişilerin temel hak ve özgürlüklerini sağlama amacıyla ortaya çıkan bilgi edinme hakkının amaçlarından birisi de en somut şekilde, devletin birey üzerindeki keyfi ve kimi zaman hukuka aykırı olabilen uygulamalarının bireyler tarafından denetlenmesi ve tespit edilen hukuka aykırılıkların giderilmesi amacıyla girişimlerde bulunabilmesi için bireylerin bilgilenme haklarını güvence altına almaktır.

14.Ancak elbette ki; her hak gibi bilgi edinme hakkı da sınırsız bir şekilde kullanılabilecek bir hak değildir. Kişilerin bilgi edinme hakkını kullanma amacıyla idareye yaptıkları başvuruların, herhangi bir sınırlamaya tabi olmaksızın her türlü bilgi ve belgeye ulaşma hakkına sahip olma

olanağı vermeyeceği şüphesizdir. Aksi takdirde; kamu yararı ile üçüncü kişilerin bireysel yararları gözetilemeyecek ve çatışan haklar arasında hak ve özgürlükler kullanılamaz hale gelebilecektir. Bu sebeple, bilgi edinme hakkının yasal sınırlarının nerede sona erdiği ve idarenin sınırlandırma kararı alırken hangi ilkeler doğrultusunda hareket edeceğinin belirlenmiş olması, hakların kullanılabilmesi ve hukuk dışı sınırlandırmaların önüne geçilebilmesi açısından oldukça önemlidir.

15.Bu bağlamda; her ne kadar 4982 sayılı Bilgi Edinme Kanunu, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarına görevleri kapsamında sahip oldukları veya olmak zorunda oldukları bilgi ve belgeleri talepte bulunan kişilere paylaşma zorunluluğu getirmiş olsa da; kanun koyucu, her hak gibi bilgi edinme hakkının da sınırsız bir şekilde kullanılamayacağı gerçeğinden hareketle, kişilerin bilgi edinme hakları ile kamunun ve/veya kişilerin diğer haklarının çatışması durumunda, hakların kullanılamaz hale gelmesinin önüne geçmek amacıyla kamu yararı ve diğer kişilerin yararlarını dikkate alarak, bilgi edinme hakkının kullanımının sınırlarını Anayasanın 13 üncü maddesi amir hükmü gereği yasal düzenlemeyle belirlemiştir.

16.Nitekim 4982 sayılı Bilgi Edinme Hakkı Kanunu'na bakıldığında, düzenlenmiş olan istisnaların söz konusu çatışmalı çıkar alanlarını korumaya dönük olarak getirilmiş oldukları görülecektir. Şöyle ki, 4982 sayılı Kanun'da bilgi edinme hakkının sınırları konulu bölümde yer alan bazı istisnaların devlet çıkarını korumaya dönük olarak getirilmiş hükümler olduğu görülürken, bazı sınırlama nedenlerinin ise özel hayatı koruma amacı taşıdığı anlaşılmaktadır. Bununla birlikte, **“idari soruşturmaya ilişkin bilgi veya belgeler”** başlığı altında düzenlenen istisna, **aynı anda hem devletin hem de üçüncü kişilerin çıkarını korumaya dönük karma nitelikli düzenleme olup; bahse konu istisna hükmü ile de soruşturmanın güvenliği açısından hem kamunun, hem de üçüncü şahısların çıkarlarının korunmak istendiği anlaşılmaktadır.**

17.4982 sayılı Kanunun, bilgi edinme hakkına ilişkin getirmiş olduğu istisna hükümleri incelendiğinde; bilgi edinme hakkının bir kamusal ya da özel çıkar ile çatışması halinde, istisnaların ya teste tabi tutulacağı, **diğer bir ifadeyle çatışan haklar ve yararlardan hangisinin daha ağır bastığı değerlendirilerek bilgi edinme talebinin cevaplanacağı, ya da istisnaların hiçbir değerlendirmeye tabi tutulmaksızın talebin tamamen bilgi edinme hakkının kapsamı dışında bırakılacağı yöntemlerinin belirlendiği görülmektedir. Diğer bir yöntemin ise;** Kanunun 9 uncu maddesinde düzenlendiği; söz konusu maddeye göre, istenen bilgi veya belgelerde, gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler ile açıklanabilir nitelikte olanlar birlikte bulunuyor ve bunlar birbirlerinden ayrılabilir ise, söz konusu bilgi veya belgenin, gizlilik dereceli veya açıklanması yasaklanan bilgiler çıkarıldıktan sonra başvuranın bilgisine sunulması ve ayırma gerekçesinin de başvurana yazılı olarak bildirilmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

18.Ancak tabii ki her ne şekilde düzenlenmiş olursa olsun, bilgi edinme hakkına idare tarafından getirilecek tüm sınırlamaların tabi olması gereken birtakım genel ilkeler de bulunmaktadır. Söz konusu ilkelerin tespiti amacıyla, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin resmi belgelere erişim üzerine üye devletlere yönelik aldığı Rec (2002)2 sayılı Tavsiye Kararı incelendiğinde; istisnaların her şeyden önce hukuken net bir şekilde tanımlanmış olması gerektiği, bilgi edinme hakkının sınırlı istisnaları olarak demokratik bir toplumda gerekli olması gerektiği ve **belirli bir çıkarı korumaya yönelik olarak düzenlenmiş olması** gerektiği yönünde üye devletlere istisnaların uygulanması konusunda bir çerçeve çizildiği görülmektedir.

Tavsiye Kararından da anlaşılacağı üzere; bilgi edinme hakkına getirilecek her bir **istisna**, ancak **başka bir çıkarı korumak amacıyla getirilmelidir**. Ayrıca kararda, üye ülkeler tarafından resmi belgelere erişim konusunda koyulacak kısıtlamaların **belli zaman sınırlamalarına** bağlanması gerektiği de belirtilmektedir.

19.Yukarıda yer verilen hususlar başvuruya konu somut olay açısından değerlendirildiğinde, başvuranın, hakkında disiplin soruşturması yürüten müfettişlerin haksız ve usulsüz soruşturma yaptığı iddiası ve müfettişler hakkında gerekli işlemlerin yapılması talebine ilgili idare tarafından verilen ret cevabının ve gerekçelerinin dayandığı tüm belgelerin onaylı suretinin verilmesi talebinin kabul edilmediği; başvuranın bunun üzerine Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna itiraz başvurusunda bulunduğu, Kurul'un ise talep edilen bilgilerin **yürütülen soruşturma ile ilgili olduğu, açıklanması halinde kişilerin özel hayatına açıkça haksız müdahale oluşturacağı gerekçesiyle Kanun kapsamı dışında tutarak, yalnızca sonuç-kanaat-teklif kısmının paylaşılması yönünde kısmen ret kararı verdiği** anlaşılmaktadır.

20.Kurulun, başvuranın bilgi edinme talebini kısmen reddettiği işlemin dayanağı olan 4982 sayılı Kanun'un 19 uncu maddesi **kamu kurum ve kuruluşlarının yetkili birimleri tarafından yürütülen idari soruşturmalara** ilgili olup, maddede tahdidi olarak sayılan sınırlama gerekçeleri (bknz:7.9. No.lu paragraf) **hem devletin hem de üçüncü kişilerin çıkarını korumayı amaçlayan karma nitelikli bir istisna düzenlemesidir**. Dolayısıyla, Kurulun da başvuranın talebine ilişkin bilgi ve belgelerin açıklanması veya zamanından önce açıklanması halinde kişilerin özel hayatına açıkça haksız müdahale sonucunu doğuracağı gerekçesiyle, çatışan haklar arasında bir değerlendirmede bulunarak, kamu ve üçüncü kişilerin yararının ağır bastığı sonucuna ulaştığı ve başvuruyu bu yönden reddettiği anlaşılmaktadır.

21.Ancak gerek kanunun **lafzi yorumundan** gerekse de Avrupa Konseyinin resmi belgelere erişim konusunda koyulacak kısıtlamaların **belli zaman sınırlamalarına** bağlanması gerektiği yönünde **verdiği tavsiye kararından, bilgi edinme hakkına sadece soruşturmanın devam ettiği süre boyunca kısıtlama getirilebileceği** anlaşılmaktadır. Dolayısıyla, **disiplin soruşturmaları ile ilgili getirilen gizlilik ilkesi özel hayat istisnası kapsamında üçüncü kişiler için geçerli olup, hakkında soruşturma yürütülen memur için geçerli olmayacaktır. Kaldı ki; Kurul tarafından verilen geçmiş kararlar incelendiğinde; her ne kadar üçüncü kişiler hakkındaki soruşturma dosyaları ve müfettiş raporlarının da özel hayat istisnası kapsamında değerlendirildiği ve başvuruların reddedildiği** anlaşılrsa da **bilgi edinme talebinde bulunan üçüncü kişilerin dahi, soruşturma raporunda kendisini ilgilendiren bilgilerin bulunması durumunda raporda üçüncü kişinin özel hayatının gizliliğini ihlal eden bilgiler olsa bile bilgi edinme başvurusunun reddedilemeyeceği; ancak Kanunun 9 uncu maddesi hükmü doğrultusunda üçüncü kişilerin kimlik bilgileri kapatılarak belgenin başvuranın erişimine sunulması gerektiği yönünde kararlarının bulunduğu** anlaşılmaktadır. (akt. Hasan Gök, Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu Kararlarında Özel Hayatın Gizliliği İstisnası, <http://tbbdergisi.barobirlik.org.tr/m2012-99-1154>)

22.Dolayısıyla, Kurul'un, başvuranın talebine konu inceleme dosyasında **kendisi hakkında yürütülen ve sonuçlanan soruşturmalara ait bilgilerin bulunduğu raporun sadece sonuç-kanaat-teklif bölümünün** erişime açılıp, dosya içerisindeki diğer belgelerin ise 4982 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinin a bendi uyarınca istisna kapsamında değerlendirilerek kısmen ret kararı vermesi aslında yasada düzenlenen sınırlama gerekçesine uymamaktadır.

23.Bu sebeple, başvuranın bilgi edinme talebi, 25.06.2003 tarihli ve ‘Bilgi Edinme Hakkı Kanunu Tasarısı ile Avrupa Birliği Uyum ve Adalet Komisyonları Raporları’nda 9 uncu madde ile ilgili sunulan gerekçede belirtilen “**açıklığın kural, gizliliğin istisna**” olduğu kuralı ile birlikte

değerlendirildiğinde,(Bknz:https://www.tbmm.gov.tr/bilgiedinme/bilgi_edinme_komisyon_raporu.pdf) Kanunda ayrıca düzenlenen istisna yöntemlerinden olan, idarenin gizli bilgileri, başvuru özeli açısından ise, soruşturmada yer alan tanık isimlerinin, tanık ifade tutanaklarının ve tanıkların kimliklerinin tespitine imkân sağlayacak bilgilerin çıkarılması suretiyle erişime açması ve ayırma gerekçesini de başvurana yazılı olarak bildirmesi; **böylece başvuru sahibine olumsuz cevap verilmesinin önüne geçilmesinin sağlanması amacıyla**, başvuranın talebini 9 uncu madde kapsamında değerlendirmesi gerekirken değerlendirmedeği tespit edildiğinden, **Kurul tarafından verilen kısmen ret kararı hukuka uygun görülmemiştir.**

24.Diğer taraftan, başvuranın 20.04.2018 tarihli bilgi edinme başvurusuna konu inceleme raporu ve eklerini ilk olarak bilgi ve belgeye sahip olan Bakanlık’tan talep etmesi üzerine, Bakanlığın söz konusu talebi, Kanunun 10 uncu maddesi uyarınca; bilgi ve belgenin kopyasının verilmesinin mümkün olmadığı veya kopyasının çıkarılmasının aslına zarar verebileceği gerekçesiyle bilgi ve belgelerin yerinde incelenebileceği yönünde verdiği kararın da ayrıca incelenmesi gerekmektedir

25.14. paragrafta da belirtildiği üzere, her ne kadar idarenin yükümlülüklerinin kapsamının ne olduğu ve bilgi verme yükümlülüğünün sınırlarının neler olduğu yasa koyucu tarafından belirlenmiş olsa da yasal sınırlama durumlarının gerçekleşip gerçekleşmediği konusunda idarenin sahip olduğu takdir hakkını hangi ilkelere göre kullanacağı önem taşımaktadır. İdarenin hukuka aykırı olarak bilgi edinme hakkını kısıtlamasının önüne geçebilmek için veya bilgi ve belgelerin açıklanması durumunda kamunun ve üçüncü kişilerin yararlarının zarar görüp görmeyeceği hususlarında adil bir denge kurulabilmesi için, kanunda yer verilen sınırlama gerekçelerinin hukuka uygun bir şekilde kullanılabilmesi oldukça önemlidir.

26.Başvuruya konu olayda ise, idare tarafından, bilgi ve belgelerin ancak yerinde incelenebileceği kararının hangi gerekçeyle verildiği anlaşılamamakla birlikte, aynı zamanda idare tarafından bilgi belgelerin yerinde incelenmesi durumunda, soruşturmada yer alan tanık isimlerinin, tanık ifade tutanaklarının ve tanıkların kimliklerinin tespitine imkân sağlanacağı göz önünde bulundurulduğunda, **hem başvuranın bilgi edinme hakkının hukuka uygun gerekçelerle sınırlandırılmadığı hem de idarenin bilgi edinme hakkı ile kamu yararı ve üçüncü kişilerin hakları arasında hassas bir denge kurulmadığı; hâlbuki idarenin Kanunun 9 uncu madde hükmü doğrultusunda üçüncü kişilerin kimlik bilgileri kapatılarak belgenin başvuranın erişimine sunulması gerektiği yönünde karar vermesi gerekirken vermediği anlaşıldığından, söz konusu kararı hukuka uygun görülmemiştir.**

B. İyi Yönetim İlkeleri Yönünden Değerlendirme

27. İyi yönetim ilkelerine 28/03/2013 tarihli ve 28601 mükerrer sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmeliğin "İyi yönetim ilkeleri" başlıklı 6 ncı maddesinde yer verilmiş olup;

27.1.Söz konusu ilkeler yönünden yapılan değerlendirmeler neticesinde; Milli Eğitim Bakanlığının bilgi edinme başvurusuna on beş iş günü dolmadan yanıt verdiği; aynı şekilde Bilgi Edinme Değerlendirme Kurulu tarafından da başvuru cevabına yapılan itirazın otuz iş

günü içerisinde neticelendirildiğinin anlaşılmış olması nedeniyle, 4982 sayılı Kanun ile bilgi edinme başvurusunu süratli sonuçlandırma görevi verilen idarelerin; bu bağlamda makul sürede karar vererek, **iyi yönetim ilkelerine uygun hareket ettikleri,**

27.2.Ancak; başvuranın kendisi hakkında disiplin soruşturması yürüten müfettişlerin haksız ve usulsüz soruşturma yaptığı iddiası ve müfettişler hakkında gerekli işlemlerin yapılması talebine **Bakanlık** tarafından verilen ret cevabının ve gerekçelerinin dayandığı tüm belgelerin onaylı suretinin verilmesi talebinin, bahse konu bilgi-belgelerin ancak yerinde incelenebileceği yönünde verilen kararın gerekçesinin ve başvuru yollarının kişiye bildirilmediği; dolayısıyla kararın gerekçeli olmaması ve başvuru yollarının gösterilmemesi yönlerinden, **iyi yönetim ilkelerine uygun davranılmadığı,**

27.3.Diğer taraftan, Bilgi Edinme Değerlendirme Kuruluna yapılan itiraz başvurularının incelenmesi sürecinde, bilgi ve belgenin açıklanması halinde kamusal ve özel çıkarların çatışması durumunda, **bilgi edinmenin sınırlarının her olay açısından ayrı ayrı dikkate alınması gerektiği hususu oldukça önemlidir.** Diğer bir ifadeyle, Kurulun bilgi edinme taleplerini, gizlenmesinde kamu yararı olduğu **mutlak** olan bilgi ve belgelerin açıklanmaması **istisnaları hariç** olmak üzere, somut olayı, istisna rejimine tutup çatışan çıkarlar açısından değerlendirmede bulunması ve bilgi edinme hakkının varoluş amaçları da göz önünde bulundurulduğunda, **bilginin açıklanması halinde nasıl bir zararın ortaya çıkacağını kararında ayrıntılı olarak gerekçelendirmiş olması gerekmektedir.** Ancak; Kurul tarafından başvuranın itirazı hakkında verilen kararda gerekçeli işlem tesis edilse bile gerekçenin doğru ve ayrıntılı kurgulanmadığı; **dolayısıyla kararların gerekçeli olmaması yönünden iyi yönetim ilkesine uygun davranılmadığı;** hâlbuki işlemlerin gerekçeli olmasının, yapılan işlemin hukuka uygun olduğunun ispat edilmesi bakımından idareye kolaylık sağlayan bir unsur olduğu; tespit edilerek idarelerin bundan sonra bahse konu ilkelere uygun davranmaları önerilmektedir.

VI. HAK ARAMA ÖZGÜRLÜĞÜNE İLİŞKİN AÇIKLAMA

28.6328 sayılı Kanunun “Dava açma süresinin yeniden işlemeye başlaması” başlıklı 21 inci maddesinde, Kamu Denetçiliği Kurumunun inceleme ve araştırmasını, başvuru tarihinden itibaren altı ay içinde sonuçlandıramaması hâlinde durmuş olan dava açma süresinin kaldığı yerden işlemeye başlayacağı belirtilmiştir. Bu kapsamda incelemenin altı ayda bitirilememe gerekçesi, dava açma süresinin (varsa) kaldığı yerden yeniden işlemeye başlayacağı hususu başvurana, 04.01.2019 tarihli ve ... sayılı yazı ile bildirilmiştir.

VII. KARAR

Yukarıda açıklanan gerekçelerle **BAŞVURUNUN KABULÜNE;**

Başvuranın, anayasal bir hak olan bilgi edinme hakkını hukuka uygun bir şekilde kullanabilmesi için; başvuru özeli açısından, belgelere erişim talebine sadece soruşturmanın devam ettiği süre boyunca kısıtlama getirilebileceği; dolayısıyla, raporda özel hayatın gizliliğini ihlal eden bilgiler olsa bile bilgi edinme başvurusunun reddedilemeyeceği; ancak Kanunun 9 uncu maddesi hükmü doğrultusunda üçüncü kişilerin kimlik bilgileri kapatılarak belgenin başvuranın erişimine sunulması gerektiği konusunda, **BİLGİ EDİNME DEĞERLENDİRME KURULU'NA TAVSİYEDE BULUNULMASINA,**

Bakanlık tarafından, bilgi ve belgelerin ancak yerinde incelenebileceğine yönelik verilen gerekçesiz karar göz önünde bulundurulduğunda, hem başvuranın bilgi edinme hakkının hukuka uygun olarak sınırlandırılmadığı hem de bilgi edinme hakkı ile kamu yararı ve üçüncü kişilerin hakları arasında hassas bir denge kurulmadığı; dolayısıyla hukuka uygun davranılmadığı anlaşıldığından, **bundan sonra bilgi edinme hakkına ilişkin olarak yapılan başvuruların hukuka uygun değerlendirilmesi ve gerek bireylerin gerekse de kamunun yararının temininin sağlanması amacıyla**, Kanunun ve Yönetmeliğin doğru bir şekilde uygulanması için, Bakanlık personeline gerekli eğitimlerin verilmesi konusunda, **MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA TAVSİYEDE BULUNULMASINA**,

6328 sayılı Kamu Denetçiliği Kurumu Kanununun 20 nci maddesinin üçüncü fıkrası uyarınca; **BİLGİ EDİNME DEĞERLENDİRME KURULU VE MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI** tarafından bu karar üzerine tesis edilecek işlemin otuz gün içinde Kurumumuza bildirilmesinin zorunlu olduğuna,

Kararın, BAŞVURANA, BİLGİ EDİNME DEĞERLENDİRME KURULUNA ve MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA tebliğine,

Türkiye Cumhuriyeti Kamu Başdenetçisince karar verildi.

e-imzalıdır
Şeref MALKOÇ
Kamu Başdenetçisi